

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 342.951:346.9

В.В. Брулевич

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКИМИ РЕГУЛЮЄТЬСЯ БЕЗПЕЧНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

У статті розглянуто нормативно-правові акти, що стосуються гігієнічних вимог у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, а також закони, які регулюють цю сферу у конкретних галузях, зокрема відносно молочної та м'ясної харчової продукції. Наголошено на необхідності внесення змін у визначення термінів «суб'єкт господарювання» та «маркування» для приведення їх у відповідність до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» з урахуванням специфіки галузі. Підкреслено важливість прийняття закону, який би визначав організаційні та правові засади забезпечення якості та безпечності м'яса та м'ясних продуктів для життя, здоров'я споживачів та довкілля під час їх виробництва, переробки, пакування, зберігання, транспортування, реалізації тощо.

Ключові слова: *адміністративно-правові акти, безпечність та якість харчових продуктів, законодавство ЄС щодо безпечності та якості харчових продуктів.*

Постановка проблеми. Основними завданнями імплементації норм *acquis communautaire* у сфері безпечності та якості харчових продуктів є зближення законодавства України з державами-членами Європейського Союзу (далі – ЄС), яке визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики в цій сфері. Початком реальної адаптації харчового законодавства до законодавства ЄС стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів», яким прийнято нову редакцію Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [1], котрий регулює сферу безпечності та якості харчових продуктів. Але завдяки наявності невідповідності багатьох положень національних правових актів вимогам європейського законодавства рівень імплементації норм *acquis communautaire* залишається низьким, що спричиняє труднощі під час експорту української харчової продукції та гальмує інтеграційні процеси, пов'язані з європейським вибором Украї-

ни [2, с. 18]. Тому перед Україною особливо актуальними постають завдання, пов'язані з розробленням проектів нормативно-правових актів у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів з метою імплементації положень норм *acquis communautaire* щодо гігієни, мікробіологічних критеріїв харчових продуктів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів досліджувалися у працях А. В. Бабюка, С. О. Белінської, В. І. Бойко, О. І. Гойчук, М. І. Іншина, Т. Г. Ковальчук, А. М. Куліша, О. В. Ковальнової, Т. Є. Мироненко, Ю. М. Мотузки, Н. Я. Орлової, Л. Ф. Павлоцької, С. М. Романко, В. А. Шаленого, В. З. Янчука та інших вітчизняних науковців. Ураховуючи дослідження вказаних учених можна стверджувати, що норми адміністративно-правових актів, якими регулюється безпечність та якість харчових продуктів, потребують постійного удосконалення, що й обумовлює його актуальність та новизну цієї статті.

Формування цілей. Метою статті є з'ясування стану адміністративно-правового регулювання безпечності та якості харчових продуктів, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення норм адміністративно-правових актів у цій сфері з метою наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС.

Виклад основного матеріалу. Слід звернути увагу на нормативно-правовий акт, який стосується гігієнічних вимог у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів, а також законів, що регулюють цю сферу у конкретних галузях, зокрема відносно молочної та м'ясної харчової продукції. Так, потребують приведення у відповідність із Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» неузгодженість термінологічного апарату Закону України «Про молоко та молочну продукцію», у ст. 1 якого під традиційним молочним продуктом розуміються масло, сири, а також кисломолочні продукти, вироблені із застосуванням заквасок на чистих культурах молочнокислих бактерій – ацидофілін, простокваша, ряжанка, сметана, сир кисломолочний; кефір – із застосуванням заквасок на кефірних грибах [3]. Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» відповідно до умов *acquis communautaire* традиційний харчовий продукт відокремлено від інших харчових продуктів і його показники та/або властивості становлять окремі показники якості харчового продукту, що перебувають у сфері державного регулювання на відміну від інших показників якості, які запроваджуються оператором харчового ринку самостійно з метою підвищення конкурентоспроможності свого харчового продукту, і являють собою об'єкт державного контролю лише за умов надання відповідної інформації при маркуванні цього харчового продукту. Крім того, У ЄС систему реєстрації традиційних харчових продуктів створено понад два десятиліття саме з метою відокремлення продуктів, що виготовляються на основі традиційної рецептури і природ-

них складників, на фоні інших харчових продуктів. Якщо з визначення терміна «традиційний молочний продукт» природні складники ще вбачаються, то інші чинники, що складають це поняття у визначенні Закону України «Про молоко та молочну продукцію» – відсутні. Однак відповідно до принципів вищевказаної системи після внесення традиційних продуктів до реєстрів, що ведуться в ЄС, вони підлягають спеціальному захисту, а виробники зобов'язані забезпечити їх високу якість, показники якої вже входять у сферу офіційного контролю уповноважених державних органів. Зареєстровані таким чином продукти становлять «еліту» харчових продуктів, які виготовляються у ЄС, одночасно вони є свідченням багатой кулінарної спадщини сільських місцевостей і є візитівкою тих регіонів, з яких походять [4]. Умови Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у тому числі передбачають питання, пов'язані із захищеним географічним маркуванням, захищеною назвою походження та Гарантованою традиційною специфікою. Отже, питання пов'язане з визначенням терміна «традиційний харчовий продукт» достатньо принципове. Через це до ст. 1 Закону України «Про молоко та молочну продукцію» потрібно внести зміни та викласти абз. 10 у такій редакції: «традиційний молочний продукт – це харчовий продукт, одержаний з молока або молочної сировини із застосуванням заквасок на природних культурах молочнокислих бактерій або кефірних грибах, який має особливі характеристики, що чітко відрізняють його від інших продуктів цього ж виду в результаті використання традиційних інгредієнтів та/або внаслідок традиційного складу, та/або використання традиційної технології виробництва/переробки. Традиційним молочним продуктом є той, що використовується в практиці та/або відповідає специфікаціям, що існували останні 30 років до моменту визначення того, чи підпадає молочний продукт під категорію традиційних. Зміни в пакуванні та маркуванні, які не змінюють особливі характеристики традиційного продукту, не впливають на його визначення як традиційного».

Важливо внести зміни у визначення термінів «суб'єкт господарювання» та «маркування» для приведення їх у відповідність до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» з урахуванням специфіки галузі. На цей час у Законі України «Про молоко та молочну продукцію» закріплене застаріле визначення суб'єкта господарювання, яке не має належного правового навантаження та не відповідає об'єктивним вимогам у сфері забезпечення безпечності харчових продуктів. Так, ст. 1 цього Закону під суб'єктом господарювання розуміє юридичну особу незалежно від форми власності та фізичну особу – суб'єкта підприємницької діяльності, який здійснює виробництво, переробку та реалізацію молока, молочної сировини й молочних продуктів [3]. Згідно з вимогами Закону України «Про підприємництво» суб'єкт підприємницької діяльності – це фізична або юридична особа, зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством [5]. Тому в наведеному визначенні поза увагою контролю над безпеч-

ністю та якістю молочних харчових продуктів залишилася діяльність у цій сфері фізичних осіб, які займаються виробництвом та/або обігом молока та/або молочної харчової продукції або інших об'єктів санітарних заходів, та які в той же час не зареєстровані суб'єктами підприємницької діяльності, до яких відноситься досить значна частина реалізаторів агропродовольчих ринків, та й останні – також у цьому визначенні залишилися поза увагою законодавців. Крім того, слід наголосити на необхідності уніфікації вітчизняного законодавства та його гармонізації з європейським законодавством у цій сфері. Тому доцільно внести зміни до абз. 13 ст. 1 Закону України «Про молоко та молочну продукцію» та викласти його в такій редакції: «Оператор ринку молочної харчової продукції – суб'єкт господарювання, який провадить діяльність з метою або без мети отримання прибутку та в управлінні якого перебувають потужності, на яких здійснюється первинне виробництво, виробництво, реалізація та/або обіг молока, та/або молочної сировини, та/або молочних харчових продуктів, та/або інших об'єктів санітарних заходів (крім матеріалів, що контактують з молочними харчовими продуктами), і який відповідає за виконання вимог цього Закону та законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. До операторів ринку належать фізичні особи, якщо вони провадять діяльність з метою або без мети отримання прибутку та займаються виробництвом та/або обігом молока, та/або молочної сировини, та/або молочних харчових продуктів, або інших об'єктів санітарних заходів. Оператором ринку також вважається агропродовольчий ринок». Потребують приведення відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» й інші терміни, ужиті в Законі України «Про молоко та молочну продукцію» (наприклад, «маркування»).

Деякі положення Закону України «Про молоко та молочну продукцію» не відповідають сучасним вимогам у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів. Так, нормами цього Закону не встановлено будь-яких вимог до операторів харчового ринку в цій галузі щодо застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках, а також заходів стосовно простежуваності, що є тими умовами, на яких ґрунтується система безпечності харчових продуктів загалом, та молока й молочної продукції зокрема. Попередження ризиків, своєчасне виявлення й вилучення шкідливих для здоров'я продуктів харчування – це ті гарантії, що стають на захисті прав споживачів на отримання нешкідливої для здоров'я та придатної харчової продукції. Організація суб'єктами господарювання контролю за безпечністю та якістю молока, молочної сировини й молочних продуктів, передбачена ст. 10 Закону України «Про молоко та молочну продукцію» полягає лише в додержанні умов виробництва, зберігання та реалізації молока, молочної сировини й молочних продуктів відповідно до нормативно-правових актів; створення та діяльності лабораторій, об-

ладнаних сучасними приладами й відповідними реактивами для визначення показників безпечності та якості молока, молочної сировини та молочних продуктів [3]. Відсутність чіткої визначеності процедур, заходів тощо, з одного боку, призводить (уже призвела) до такого стану у сфері безпечності та якості харчових продуктів, у тому числі молочних, коли вони не відповідають ні сучасним вимогам вітчизняних споживачів, ні критеріям установленим нормами *acquis communautaire*, що стає перешкодою на шляху торгівельних відносин, зокрема експорту вітчизняної продукції на ринки держав - членів ЄС, з іншого - це становить загрозу корупційних ризиків. Також небезпека з боку останніх закладена у змісті ст. 5 цього Закону «Вимоги до пакування й маркування молочної сировини та молочних продуктів», якою передбачено, що тара й упаковка для молочної сировини та молочних продуктів повинні бути виготовлені з матеріалів, дозволених для використання центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я тощо [3]. Слід відмітити відсутність чітких вимог до пакування та маркування щодо основних правил, які гарантують безпечність харчового продукту, наявність значної залежності від дозволу з боку держави, а також недостатня увага маркуванню молочних харчових продуктів, яке гарантує право споживача на отримання правдивої та повної інформації відносно харчового продукту, який він споживає. Тобто, правові норми, що стосуються пакування та маркування молока та молочних харчових продуктів, закріплені в Законі України «Про молоко та молочну продукцію» не сприяють прозорості, не гарантують безпечності молочних харчових продуктів загалом та створюють небезпеку для зловживання з боку посадових осіб контролюючих органів, уповноважених у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Крім того, цей Закон, незважаючи на норму Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» щодо не обов'язковості дотримання правил, передбачених стандартами, містить положення, що суперечить вказаним нормі й у цілому принципам *acquis communautaire* у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Так, ст. 15 Закону України «Про молоко та молочну продукцію» «Повноваження посадових осіб, які здійснюють державний контроль та нагляд у сфері виробництва, переробки та реалізації молока, молочної сировини та молочних продуктів» передбачено, що посадові особи, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль (нагляд), а також державний нагляд за дотриманням прав споживачів, стандартів, норм та правил, для виконання покладених на них завдань у межах їх компетенції мають право забороняти виробництво, переробку та реалізацію молока, молочної сировини і молочних продуктів до проведення необхідних санітарних, протиепідемічних, ветеринарно-санітарних і протиєпізоотичних заходів, а також заходів щодо усунення виявлених порушень стандартів, норм, правил, установлених відповідно до законодавства та законних вимог державного метрологічного

нагляду [3]. При цьому цим законодавчим актом не передбачено положення щодо сприяння торгівельним відносинам між Україною та державами-членами ЄС, зокрема правових норм, які стосуються сертифікації передбаченої ЄС для можливості експортування молока та молочних харчових продуктів вітчизняними операторами з цієї галузі, а саме: «Milk-RM» (сертифікат з безпечності сирого молока), «Milk-RMP» (сертифікат з безпечності молочних продуктів, отриманих із сирого молока), «Milk-НТВ» (сертифікат з безпечності молочних продуктів), «Milk-T/S» (ветеринарно-санітарний сертифікат для сирого молока та молочних продуктів для перевезення/зберігання в Європейському Союзі) [6]. Отже, на сьогодні Закон України «Про молоко та молочну продукцію» потребує внесення змін та доповнень, які стосуються вимог до операторів харчового ринку у сфері виробництва, транспортування, переробки, зберігання, обігу тощо молока і молочних продуктів щодо застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках; заходів стосовно простежуваності; пакування та маркування молочної продукції; положень, які врегульовують питання сертифікації молока та молочної продукції, передбаченої ЄС; усунення інших суперечностей між його нормами й нормами Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», у тому числі в термінологічному апараті, з урахуванням специфіки молочної галузі.

В Україні досі відсутній закон, який би визначав організаційні та правові засади забезпечення якості й безпечності м'яса та м'ясних продуктів для життя, здоров'я споживачів та довкілля під час їх виробництва, переробки, пакування, зберігання, транспортування, реалізації тощо. Так, 23.02.2006 Верховною Радою України було прийнято в першій редакції Закон України «Про м'ясо та м'ясні продукти» (реєстраційний № 8060 від 01.09.2005). Однак після накладання вето й унесення Президентом України пропозицій щодо окремих його положень, законодавець не повертався до розгляду цього нормативно-правового акта. При цьому будь-яких нових законопроектів з цього питання у Верховній Раді України зареєстровано не було. Утім, проблеми, пов'язані з державним контролем у сфері регулювання галузі, що стосується харчових продуктів тваринного походження загалом, м'яса і продуктів з нього потребують негайного вирішення з окреслених вище причин.

Ураховуючи положення Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та вимоги, передбачені нормами *acquis communautaire* ЄС (зокрема, Регламентом № 854/2004/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС про встановлення особливих правил організації офіційного контролю над харчовими продуктами тваринного походження) доцільно розробити та прийняти Закон України «Про м'ясо та м'ясні продукти», який би визначав правові та організаційні основи забезпечення безпечності та якості м'яса та м'ясних

продуктів для життя та здоров'я населення й довкілля під час їх виробництва, транспортування, переробки, зберігання й реалізації, увезення на митну територію та вивезення з митної території України, для регулювання відносин, що виникають під час зазначених процесів, і поширюється на операторів харчового ринку, які проводять господарську діяльність у цій сфері. У вказаному Законі варто враховувати особливості організації державного контролю над м'ясними харчовими продуктами з урахуванням положень Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», що стосуються аналізу небезпечних факторів й контролю у критичних точках, окремих показників якості, простежуваності харчових продуктів та будь-яких речовин, що використовуються для виробництва м'ясних харчових продуктів, виробництва та обігу цих харчових продуктів, їх маркування; особливостей правил державного контролю над м'ясом і м'ясними харчовими продуктами.

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» передбачає загальні гігієнічні вимоги щодо поводження з харчовими продуктами (розділ VII) до операторів ринку, які здійснюють первинне виробництво та ведення записів щодо забезпечення безпечності харчових продуктів [1]. Зокрема, нормами цього Закону передбачено управління небезпечними факторами операторами ринку, які займаються розведенням тварин, полюванням або первинним виробництвом продуктів тваринного походження, збором урожаю або виробництвом продуктів рослинного походження; забезпечення ними здорового стану рослин та тварин, які мають вплив на здоров'я людини, включаючи виконання планів державного моніторингу та контролю зоонозів та їх збудників; ведення записів про заходи, що вживаються для управління небезпечними факторами, для забезпечення високого рівня безпечності харчових продуктів та швидкого реагування в разі виявлення випадків, що можуть спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини; гігієнічні вимоги до потужностей, а також приміщень, де обробляються або переробляються харчові продукти, транспортних засобів, харчових продуктів тощо. Проте гігієнічні вимоги, установлені Законом «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», як випливає із назви Розділу VII, передбачають саме загальні вимоги незалежно від виду продукту, потужності, засобів транспортування тощо. Крім того, ними не передбачено ідентифікаційне маркування з інформацією, що свідчить про застосування гігієнічних правил, передбачених законодавством про безпечність та якість харчових продуктів. Гігієнічні вимоги до потужностей, викладені в положеннях Розділу, окреслюють приміщення загалом, не беручи до уваги особливостей, які мають місце в реальних випадках, наприклад, специфіки риболовецького судна, яка, зокрема, потребує корозійностійкості матеріалів, з якими рибні продукти вступають в контакт тощо. Також недоцільним є відокремлення у вітчизняному законодавстві санітарних норм та правил від гігієнічних. Як зазначалося вище, «Державні санітарні нор-

ми та правила «Медичні вимоги до якості та безпечності харчових продуктів та продовольчої сировини», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я від 29.12.2012 № 1140, не включають гігієнічні нормативи [7]. Водночас критерії безпечності харчових продуктів, гігієнічні критерії технологічного процесу для їх різноманітних видів, вимоги до ідентифікаційного маркування, вимоги для досліджень та відбору зразків харчових продуктів, а також заходи щодо усунення при їх незадовільних результатах тощо, передбачається наказом Міністерства охорони здоров'я від 19 липня 2012 року № 548, яким затверджено «Мікробіологічні критерії для встановлення показників безпечності харчових продуктів» [8]. Така розпорошеність норм і правил щодо санітарно-гігієнічних вимог до харчових продуктів, які до того ж не врегульовують усіх питань у цій сфері, не тільки не сприяє встановленню належного стану захисту здоров'я споживачів харчових продуктів, але й стає перешкодою для імплементації норм *acquis communautaire* у цій сфері та надання можливостей операторам харчового ринку для поширення експорту своєї продукції в країни ЄС.

З урахуванням норм *acquis communautaire* ЄС, що стосуються гігієнічних правил для гігієни харчових продуктів, зокрема положень Білої книги про безпечність харчування та Регламентів № 853/2004/ЄС і № 852/2004/ЄС від 29 квітня 2004 року, якими встановлено спеціальні гігієнічні правила для гігієни харчових продуктів, вважаємо за доцільне розробити та прийняти Закон України в цій сфері під умовною назвою «Про спеціальні гігієнічні вимоги щодо поводження з харчовими продуктами», для забезпечення високого рівня захисту здоров'я споживачів від небезпечних харчових продуктів на всіх рівнях харчового ланцюга, у тому числі під час здійснення первинного виробництва, перевезення, зберігання та іншого поводження з первинною продукцією в місці її виробництва та перевезення живих тварин, шляхом застосування до операторів харчового ринку однакових правил, а також належного функціонування внутрішнього ринку продуктів тваринного походження. Детальні гігієнічні правила для продуктів тваринного походження, регламентовані цим законом, повинні забезпечити захист споживачів харчових продуктів та стати загальною базою для гігієнічного виробництва харчових продуктів тваринного походження. Убачається, що цей законодавчий акт має застосовуватися до всіх видів потужностей, на яких здійснюється виробництво та/або обіг харчових продуктів, включаючи невеликі підприємства й пересувні бійні, установи, що здійснюють роздрібну торгівлю, яка включає безпосередній продаж або постачання харчових продуктів тваринного походження кінцевому споживачеві, установи оптової торгівлі харчових продуктів, а також забезпечити належний контроль за дикими тваринами, отриманими при полюванні й розміщеними на споживчому ринку. Він повинен містити загальні принципи, що становлять основну базу для гігієнічного виробництва харчових продуктів тваринного походження, зокрема принципи відносної відповідальності операторів та органів виконав-

чої влади, уповноважених у сфері безпеки та якості харчових продуктів, у тому числі єдиного контролюючого органу; а також структурні, робочі й гігієнічні вимоги до потужностей, процедури для надання дозволів, потужностям, вимоги до зберігання й транспортування, знаків маркування тощо. Передбачені в ньому норми щодо відстеження харчових продуктів мають бути суттєвим елементом забезпечення безпеки та якості харчових продуктів. Ураховуючи існуючі взаємозв'язки між власниками потужностей, включаючи сектор кормління тварин, і зв'язки між здоров'ям тварин, добробутом тварин і здоров'ям людей на всіх стадіях виробництва, обробки й поширення, положеннями такого нормативно-правового акта необхідно врегулювати належне спілкування між різними зацікавленими сторонами в мережі харчових продуктів від етапу виробництва сировини до роздрібної торгівлі. Крім виконання загальних правил щодо санітарно-гігієнічних вимог оператори харчового ринку повинні забезпечити, щоб всі продукти тваринного походження, які вони розміщують на ринку, мали знак маркування або ідентифікаційний знак щодо відповідності цим вимогам.

Висновки. Отже, удосконалення вітчизняного законодавства у сфері безпеки та якості харчових продуктів, його наближення до законодавства ЄС не тільки забезпечить вітчизняного споживача нешкідливими для здоров'я, придатними харчовими продуктами, але й стане стимулом для розвитку міжнародної торгівлі, інтеграції України до європейської економіки.

Перспективними в подальшому є наукові дослідження питань, пов'язаних з обґрунтуванням необхідності затвердження Законів України «Про державний контроль, що здійснюється для перевірки відповідності законодавству про безпеку та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин», «Про корми», «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», «Про новітні харчові продукти та інгредієнти», «Про вимоги до предметів та матеріалів, що контактують з харчовими продуктами», а також усуненням суперечностей між Законом «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів» та Законами України «Про дитяче харчування», «Про молоко та молочні продукти», «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них», «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» тощо.

Використані джерела:

1. Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів: закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР (в ред. від 20.09.2015) // Офіційний вісник України. – 1998. – № 3. – Ст. 75.

2. Регулювання продовольчої безпеки в законодавстві Європейського Союзу та України: порівняльно-правове дослідження / Іншин М.І., Мироненко Т.Є., Клюєв О. М., Куліш А. М. та ін. / за ред. докт. юрид. наук М. І. Іншина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/section/168>.

3. Про молоко та молочні продукти: закон України в ред. від 05.04.2015 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Ст. 1984.

4. Система реєстрації традиційних і регіональних харчових продуктів у Європейському Союзі та польський досвід у цій галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tradyciynе.com.ua/sistema_restrac_tradicjnih_regionalnih_harchovih_produktv_u_vropejskomu_soyuz_ta_polskij_dosvd_u_cj_galuz.html.

5. Про підприємництво : закон України від 07.02.1991 № 698-ХІІ (в ред. від 05.04.2015) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 14. – Ст. 168.

6. Регламент Комиссии ЕС № 605/2010 от 2 июля 2010 года, устанавливающий условия охраны здоровья животных и людей и ветеринарной сертификации для ввоза в Европейский Союз сырого молока и молочных продуктов, предназначенных для потребления человеком [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/usefulinf/files/es605-2010.pdf.

7. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Медичні вимоги до якості та безпечності харчових продуктів та продовольчої сировини» : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.2012 № 1140 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 6. – Ст. 227.

8. Мікробіологічні критерії для встановлення показників безпечності харчових продуктів: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.2012 № 548 // Офіційний вісник України. – 2012 – № 61 – Ст. 2487.

Брулевич В.В. Проблемы совершенствования норм административно-правовых актов, регулирующих безопасность и качество пищевых продуктов

В статье рассмотрены нормативно-правовые акты, касающиеся гигиенических требований в сфере обеспечения безопасности и качества пищевых продуктов, а также законы, регулирующие эту сферу в конкретных отраслях, в частности в отношении молочной и мясной пищевой продукции. Отмечена необходимость внесения изменений в определение терминов «субъект хозяйствования» и «маркировка» с целью приведения их в соответствие с Законом Украины «Об основных принципах и требования к безопасности и качеству пищевых продуктов» с учетом специфики отрасли. Подчеркнута важность принятия закона, который бы определял организационные и правовые основы обеспечения качества и безопасности мяса и мясных продуктов для жизни, здоровья потребителей и окружающей среды во время их производства, переработки, упаковки, хранения, транспортировки, реализации и т.д.

Ключевые слова: *административно-правовые акты, безопасность и качество пищевых продуктов, законодательство ЕС по безопасности и качеству пищевых продуктов.*

Brulevych Vladimir V. Problems of improving the standards of administrative and legal acts regulating the safety and quality of food products

The consequences of using hazardous food products may pose not only a threat to consumers' health but also for their lives. Besides the direct harm to health, disease cause also economic losses for employers, due to the absence of an employee in the workplace and the need to pay for the period of his/her disability, and state

funds spent on paying disability pensions. Therefore, the relevance of this article is due to these factors and aimed at improving Ukrainian legislation in the sphere of food products' quality, its adaptation to the requirements existing in European countries.

The article's objective is to clarify the state of administrative and legal regulation of the safety and quality of food products and to formulate propositions for improving the norms of administrative and legal acts in this area in order to align domestic legislation with EU legislation.

The author has considered regulations concerning hygiene requirements in the field of safety and quality of food products, as well as laws regulating this area in specific sectors, in particular concerning the dairy and meat food products. The author has stressed on the necessity of amending the definition of the terms "entity" and "labeling" in order to bring them into conformity with the Law of Ukraine "On Basic Principles and Requirements for Safety and Quality of Food Products" considering the specifics of the industry. It has been emphasized on the importance of adopting the law that would define organizational and legal principles of ensuring the quality and safety of meat and meat products for the life and health of consumers and the environment during their production, processing, packaging, storage, transportation, sale, etc.

It has been concluded that the improvement of national legislation in the sphere of safety and quality of food products, its standardization with EU legislation will not only provide domestic consumers with harmless to health, appropriate food products, but will be a stimulus for the development of international trade, Ukraine's integration into the European economy.

Results of the study can be used while improving administrative and legal acts regulating the safety and quality of food products.

Key words: *administrative and legal acts, safety and quality of food products, European Union legislation on food safety and quality.*

УДК 316.6

А.Г. Васюк

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті зацентровано проблему комунікативної компетентності майбутніх юристів, визначено роль спілкування в професійній діяльності співробітника ОВС, охарактеризовано специфіку такого спілкування. Стаття містить опис основних комунікативних бар'єрів. Надано рекомендації щодо розв'язання проблем виховання комунікативної культури майбутніх юристів на етапах підготовки й професійного становлення.

Ключевые слова: *спілкування, комунікативна компетентність, комунікативний бар'єр, юрист, допит, опитування, інформація, комунікативна культура.*